Zbierka súdnych rozhodnutí

UZNESENIE SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

z 12. júla 2012*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Článok 92 ods. 1 rokovacieho poriadku — Žaloba podaná obeťami masakrov proti členskému štátu ako zodpovednému za skutky spáchané jeho ozbrojenými silami v čase vojny — Charta základných práv Európskej únie — Zjavný nedostatok právomoci Súdneho dvora“

Vo veci C-466/11,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Tribunale ordinario di Brescia (Taliansko) z 25. júla 2011 a doručený Súdnemu dvoru 9. septembra 2011, ktorý súvisí s konaním:

Gennaro Currà a i.

proti

Bundesrepublik Deutschland,

za účasti:

Repubblica italiana,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predseda tretej komory K. Lenaerts, sudcovia J. Malenovský (spravodajca), E. Juhász, T. von Danwitz a D. Šváby,

generálna advokátka: E. Sharpston,

tajomník: A. Calot Escobar,

po vypočutí generálnej advokátky,

vydal toto

Uznesenie

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu Zmluvy o Európskej únii a Zmluvy o fungovaní Európskej únie, ako aj článkov 17, 47 a 52 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“).

* Jazyk konania: taliančina.

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi talianskymi štátnymi príslušníkmi a Spolkovou republikou Nemecko vo veci ich žaloby o náhradu škody, ktorá bola spôsobená im alebo ich oprávneným predkom z dôvodu ich deportácie počas druhej svetovej vojny.

Právny rámec

3 Podľa článku 28 Viedenského dohovoru o zmluvnom práve z 23. mája 1969:

„Pokiaľ zo zmluvy nevyplýva alebo nie je inak zjavný iný úmysel, nezaväzujú ustanovenia zmluvy zmluvnú stranu, pokiaľ ide o akýkoľvek úkon alebo skutočnosť, ktoré pre túto stranu nastali do dňa nadobudnutia platnosti dohovoru, alebo pokiaľ ide o akúkoľvek situáciu, ktorá do tohto dňa zanikla.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

4 Corte suprema di cassazione vo svojom rozsudku Ferrini zo 6. novembra 2003, uverejnenom 11. marca 2004, rozhodol, že taliansky štátny príslušník môže podať na talianskom súde žalobu o náhradu škody, ktorá mu bola spôsobená jeho deportáciou, proti Spolkovej republike Nemecko, keďže vzhľadom na závažnosť trestných činov spáchaných voči tomuto štátnemu príslušníkovi sa Spolková republika Nemecko nemôže odvolávať na súdnu imunitu, ktorú požíva podľa medzinárodného práva.

5 V nadväznosti na tento rozsudok žalobcovia v konaní vo veci samej podali na Tribunale ordinario di Brescia žalobu, ktorou sa od Spolkovej republiky Nemecko domáhali spravodlivej náhrady škody za nútenú prácu a deportáciu, ktorých obeťami boli oni sami alebo ich oprávnení predkovia.

6 Dňa 23. decembra 2008 Spolková republika Nemecko podala na Medzinárodný súdny dvor žalobu proti Talianskej republike z dôvodu, že Talianska republika nerešpektuje medzinárodnoprávnu zásadu súdnej imunity štátov.

7 Pred vydaním rozsudku Medzinárodného súdneho dvora Talianska republika prijala zákon č. 98/2010 z 23. júna 2010 o naliehavých ustanoveniach týkajúcich sa imunity cudzích štátov pred talianskymi súdmi a voľby zastupiteľských orgánov talianskych štátnych príslušníkov v zahraničí (GURI č. 147 z 26. júna 2010), ktorým sa pozastavujú opatrenia na vykonanie rozhodnutí vydaných v neprospech Spolkovej republiky Nemecko, pričom toto opatrenie sa malo prestať uplatňovať dňom uverejnenia rozsudku Medzinárodného súdneho dvora.

8 Žalobcovia v konaní vo veci samej, ktorí sa domnievali, že nemecké a talianske súdy porušili medzinárodné právne normy, ktoré zaručujú talianskym občanom požívanie ich práv, a najmä články 17 a 47 Charty, vzhľadom na medzinárodný kontext a prijatie uvedeného zákona navrhli, aby sa Tribunale ordinario di Brescia obrátil na Súdny dvor.

9 Spolková republika Nemecko sa domnieva, že podľa medzinárodného práva požíva súdnu imunitu, ktorá bola potvrdená vo viacerých členských štátoch, vo viacerých rozsudkoch Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj v Dohovore Organizácie spojených národov o imunite štátov a ich majetku prijatom Valným zhromaždením Organizácie spojených národov 2. decembra 2004. Spolková republika Nemecko dodáva, že žaloba je neprípustná preto, lebo podľa mierovej zmluvy z roku 1947 sa Talianska republika vzdala všetkých nárokov na odškodnenie voči Spolkovej republike Nemecko.

10 Vnútroštátny súd sa domnieva, že je potrebné vyhovieť návrhu žalobcov v konaní vo veci samej a uvádza, že návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka námietky imunity vo vzťahu k právu Únie, konkrétne k Lisabonskej zmluve a Charte. Tento súd dodáva, že vzhľadom na to, že požadovaný výklad sa týka dvoch členských štátov, tento výklad mu umožní rozhodnúť o otázke imunity Spolkovej republiky Nemecko.

11 Tribunale ordinario di Brescia preto rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Je údajná občianskoprávna súdna imunita Spolkovej republiky Nemecko vo veci… pred talianskymi súdmi na základe medzinárodných záväzkov Spolkovej republiky Nemecko (článok 2 a článok 5 ods. 2 Dohovoru o dlhoch Nemeckej ríše podpísaného 27. februára 1953 v Londýne…), ktorú od 11. marca 2004 už nemôže požívať (rozsudok Ferrini [de la Corte suprema di cassazione, už citovaný]), a dohovor [podpísaný s talianskou vládou v Terste 18. novembra 2008] o začatí konania na Medzinárodnom súdnom dvore ([vec] č. 143/2008, všeobecný zoznam), [ako aj] príslušná talianska právna úprava v danej oblasti [vyplývajúca zo] zákona č. 89/2010, na základe ktorého sú rozsudky talianskych súdov týkajúce sa závažných zločinov proti ľudskosti nevykonateľné, v rozpore s článkom 6 [ZEÚ] a s článkami 17, 47 a 52 Charty…?

2. Boli uplatnením § 7 zákona z 22. mája 1910 o zodpovednosti Ríše za konanie jej úradníkov (rozsudok BGH z 26. júna 2003, III ZR 245/98, [a] rozsudok Bundesverfassungsgerichtu z 15. februára 2006, 2 Bvr 1476/03) v oblasti vojnových zločinov a zločinov proti ľudskosti, ktorý nepriznáva občanom Únie právo na odškodnenie voči Spolkovej republike Nemecko, ktorý je v rozpore s článkom 2 Dohovoru o dlhoch Nemeckej ríše, poškodené práva žalobcov, ktoré im vyplývajú z článkov 17 a 47 Charty… až do 11. marca 2004 (rozsudok Ferrini [de la Corte suprema di cassazione, už citovaný]) a [je] preto dovolávanie sa premlčania v rozpore so záväzkami Spoločenstva a osobitne s článkom 3 [ZEÚ] a článkom 4 ods. 3 posledným pododsekom [ZEÚ] a so zásadou *non conceditur contra venire factum proprio*?

3. Je námietka súdnej imunity vznesená žalovanou, Spolkovou republikou Nemecko, v rozpore s článkom 4 ods. 3 posledným pododsekom [ZEÚ] a článkom 21 [ZEÚ], keďže neumožňuje vyvodenie občianskoprávnej zodpovednosti žalovanej založenej na spoločných zásadách práva Únie (článok 340 [ZFEÚ]) za porušenie medzinárodného práva (zákaz otroctva a nútených prác) voči štátnym príslušníkom iného členského štátu?“

O právomoci Súdneho dvora

12 Podľa článku 92 ods. 1 a článku 103 ods. 1 svojho rokovacieho poriadku Súdny dvor môže, ak je zjavne nepríslušný rozhodnúť o návrhu na začatie prejudiciálneho konania, po vypočutí generálneho advokáta rozhodnúť bez ďalšieho konania odôvodneným uznesením.

13 Vnútroštátny súd sa svojimi otázkami v podstate pýta, či námietka občianskoprávnej súdnej imunity vyplývajúca z medzinárodného práva, na ktorú sa Spolková republika Nemecko odvoláva pred talianskymi súdmi a ktorú uplatňuje na skutkové okolnosti konania vo veci samej vo svojom vnútroštátnom práve, ako aj zákon č. 98/2010 sú v rozpore s článkom 3 ZEÚ, článkom 4 ods. 3 ZEÚ, článkom 6 ZEÚ, článkom 340 ZFEÚ, ako aj článkami 17, 42 a 52 Charty.

14 Na úvod je potrebné pripomenúť, že z článku 5 ods. 2 ZEÚ vyplýva, že Európska únia koná len v medziach právomocí, ktoré na ňu preniesli členské štáty v zmluvách, na dosiahnutie cieľov v nich vymedzených, a že právomoci, ktoré na Úniu neboli v zmluvách prenesené, zostávajú právomocami členských štátov.

15 Podľa ustálenej judikatúry navyše Súdny dvor môže v rámci prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ vykladať právo Únie len v medziach právomocí, ktoré boli na Úniu prenesené (pozri rozsudok z 5. októbra 2010, McB., C-400/10 PPU, Zb. s. I-8965, bod 51, ako aj uznesenie zo 14. decembra 2011, Boncea a i. a Budan, C-483/11 a C-484/11, bod 32). Konkrétne, Súdny dvor nemá podľa článku 267 ZFEÚ právomoc rozhodovať o výklade ustanovení medzinárodného práva, ktoré zaväzujú členské štáty mimo rámca práva Únie (rozsudok z 27. novembra 1973, Vandeweghe a i., 130/73, Zb. s. 1329, bod 2).

16 V prejednávanom prípade sa spor vo veci samej týka žaloby o náhradu škody podanej občanmi jedného členského štátu proti inému členskému štátu za skutky, ku ktorým došlo počas druhej svetovej vojny, teda pred založením Európskych spoločenstiev.

17 Vnútroštátny súd pritom neuvádza nijakú skutočnosť, ktorá by umožňovala preukázať, že Súdny dvor je z vecného hľadiska príslušný. Vnútroštátny súd žiada Súdny dvor, aby v prvom rade rozhodol o výklade všeobecnej medzinárodnoprávnej zásady týkajúcej sa imunity štátov, ako aj Dohovoru o dlhoch Nemeckej ríše, ktorého Únia nie je zmluvnou stranou, a v druhom rade preskúmal, či je právo a správanie sa dvoch členských štátov vzhľadom na taký výklad v súlade s jednotlivými ustanoveniami Zmluvy o Európskej únii, Zmluvy o fungovaní Európskej únie a Charty.

18 Je pravda, že právomoci Únie sa musia vykonávať v súlade s medzinárodným právom (pozri analogicky rozsudky z 24. novembra 1992, Poulsen a Diva Navigation, C-286/90, Zb. s. I-6019, bod 9, ako aj z 21. decembra 2011, Air Transport Association of America a i., C-366/10, Zb. s. I-13755, bod 123). Súdny dvor teda musí uplatňovať medzinárodné právo a môže rozhodnúť o výklade niektorých pravidiel tohto práva, ale len v rámci právomoci, ktorú na Úniu preniesli členské štáty.

19 Nič však nenasvedčuje tomu, že by situácia, ktorá je predmetom konania vo veci samej, mohla spadať do pôsobnosti práva Únie, a teda do pôsobnosti pravidiel medzinárodného práva, ktoré majú vplyv na výklad práva Únie. Súdny dvor preto nemá právomoc rozhodnúť o výklade a uplatniť pravidlá medzinárodného práva, ktoré vnútroštátny súd zamýšľa uplatniť na uvedenú situáciu.

20 Súdny dvor navyše v tejto súvislosti poznamenáva, že pokiaľ ide o výklad a uplatnenie zásady imunity štátov v konaní o žalobe o náhradu škody podanej občanmi jedného štátu proti druhému štátu za skutky, ku ktorým došlo počas druhej svetovej vojny, oba dotknuté členské štáty vo veci samej sa obrátili na Medzinárodný súdny dvor bez toho, aby spochybnili jeho právomoc. Medzinárodný súdny dvor vyhlásil, že je príslušný, a 3. februára 2012 vyhlásil rozsudok vo veci samej.

21 Z vyššie uvedeného vyplýva, že Súdny dvor je z vecného hľadiska zjavne nepríslušný odpovedať na prejudiciálne otázky.

22 Aj za predpokladu, že by Únia mohla poskytnúť výklad pravidiel medzinárodného práva, ktoré uvádza vnútroštátny súd, z článku 28 Viedenského dohovoru o zmluvnom práve, ktorý je záväzný pre inštitúcie Únie a je súčasťou právneho poriadku Únie ako pravidlo medzinárodného obyčajového práva (pozri analogicky rozsudok z 25. februára 2010, Brita, C-386/08, Zb. s. I-1289, bod 42), vyplýva, že pokiaľ v dotknutej Zmluve nie je vyjadrený iný úmysel, jej ustanovenia nezaväzujú zmluvné štáty, pokiaľ ide o akýkoľvek úkon alebo skutočnosť, ktoré nastali pred dňom nadobudnutia platnosti tejto Zmluvy.

23 Zo Zmlúv pritom vôbec nevyplýva taký iný úmysel, na základe ktorého by bolo možné rozšíriť právomoc Únie na skutočnosti, o aké ide v konaní vo veci samej, ktoré nastali pred jej vznikom.

24 Z toho vyplýva, že Súdny dvor je z časového hľadiska zjavne nepríslušný odpovedať na prejudiciálne otázky.

25 Pokiaľ ide konkrétne o ustanovenia Charty, o ktorých výklad žiada vnútroštátny súd, stačí pripomenúť, že podľa článku 51 ods. 1 Charty ustanovenia tejto Charty sú určené pre členské štáty výlučne vtedy, ak vykonávajú právo Únie. Okrem toho podľa odseku 2 toho istého článku Charta nerozširuje rozsah pôsobnosti práva Únie nad rámec právomocí Únie, ani nezakladá žiadnu novú právomoc, ani úlohu pre Úniu, ani nemení právomoci a úlohy vymedzené v zmluvách. Súdny dvor má teda vykladať právo Únie so zreteľom na Chartu v medziach právomocí, ktoré boli na Úniu prenesené (rozsudok z 15. novembra 2011, Dereci a i., C-256/11, Zb. s. I-11315, bod 71 a citovaná judikatúra).

26 Vzhľadom na to, že situácia v konaní vo veci samej nespadá do pôsobnosti práva Únie, a teda Súdny dvor nie je príslušný, uvádzané ustanovenia Charty samy osebe nemôžu založiť novú právomoc.

27 Za týchto podmienok je potrebné konštatovať, že Súdny dvor je zjavne neprísluš rozhodnúť o návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Tribunale ordinario di Brescia.

O trovách

28 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) nariadil:

Súdny dvor Európskej únie je zjavne neprísluš rozhodnúť o návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Tribunale ordinario di Brescia (Taliansko).

Podpisy